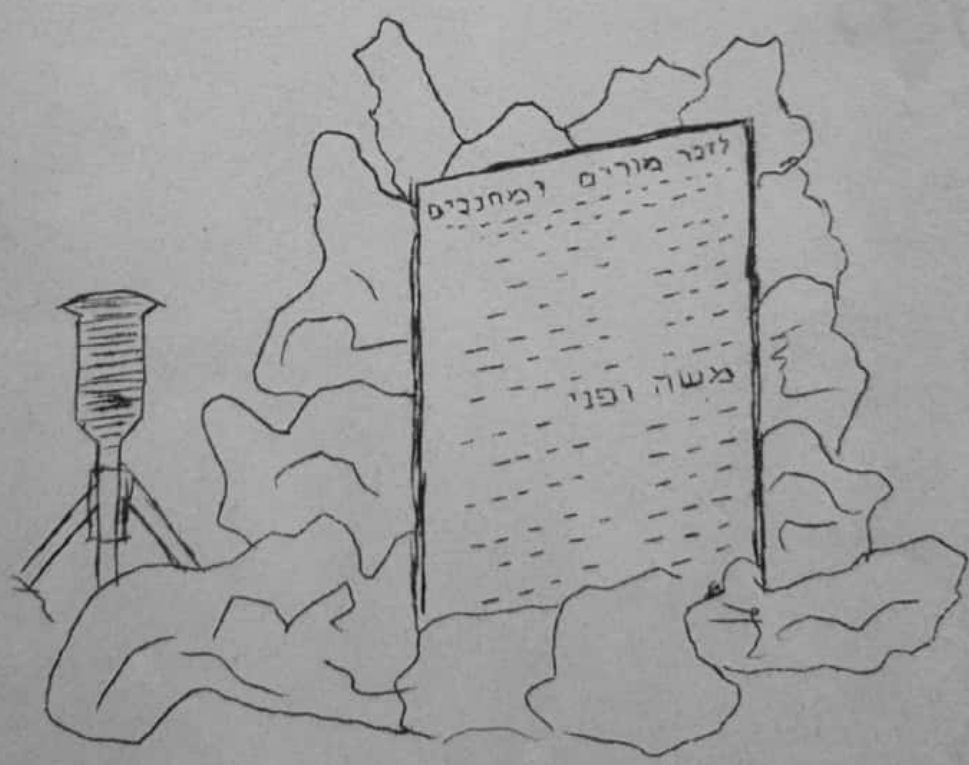
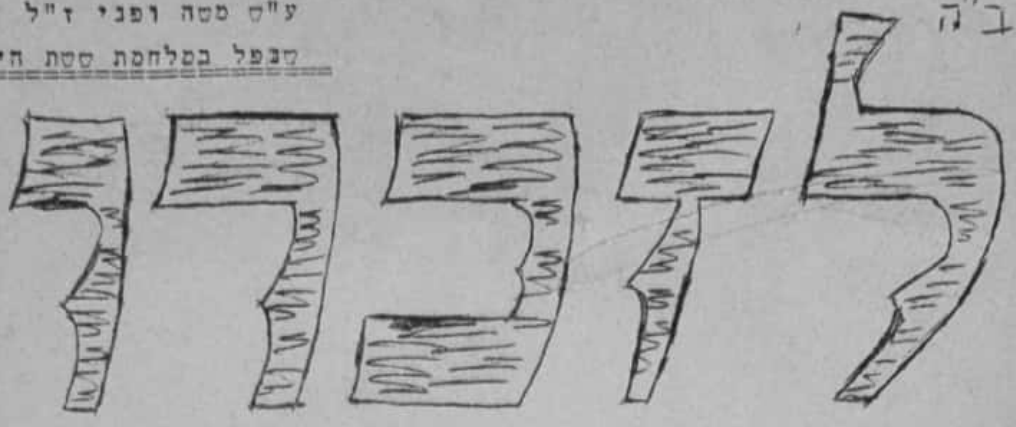

בית-ספר "מורשת משה"

ע"ס משה ופני ז"ל

שבועון במלחמת חטת הימים

הם באים מן הקרים, מן השפלה, מן המדבר
 הם באים - שמות, פנים, עינים - ומתצבים אל המסדר
 הם באים בצעד גבר, חזקים ושזופים
 הם יוצאים מתוך המסוסים המרסקים ומן הטנקים השרופים
 הם קמים מאחורי הסלעים, סעבר לדיונות ומתוך תעלות הקשך
 גבורים פאריות, עינים פנמרים וקלים כנשר
 והם עוברים אחד אחד בין שתי שורות של פלאכים
 המאכילים אותם ספריות ועונדים על צווארם פרחים
 ואני מביט בהם והם כלם שמחים
 אלה האחים שלי, אלה האחים.

(מתוך מסדר הנופלים לחיים חפר)

זכרון נרות הברגרים

...מלחמה ארוכה שכל הרע בא בעשיה. משפחות שכולות, אלמנות יתומים, פצועים רבים שחלקם ישארו נכים. לנו אבד במלחמה זו אדם יקר - מחנכנו ומנהלנו.

"היה היה אדם", כך מתחילות כל האגדות אך כל אשר עשה מנהלנו היקר באדם, למעננו זוהי מציאות, אלו עובדות קיימות ושרירות אף שכיום אין הרבה המבורכים במסירות רבה שכזו בה בורך מנהלנו.

הוא היה אדם מסור בלב ובנפש לבית-ספרנו, בעל מרץ רב, יזמה. ידיד לנו לא אדם רודף כבוד ושררה היה, כי אם ענו ואהוד על הכל. עוד ביום הראשון בבואו אלינו נגלה לנו שאין הוא המנהל התקיף והנוקשה שיש לירא מפניו ולהשתדל שלא לפגוש בו, גילינו בו את המנהל החביב והידידותי, שמחד ניסה להקנותנו דעת, ומאידך להתידד עמנו. הטיולים שנסענו עמו היו הנפלאים ביותר שידענו, משום שהיה אחד מאתנו.

פלא רעיונות ומעש היה, ודאגתו היתה נתונה לסיפורים ולהעלאת הרמה בבית-ספרנו. אף משסיימנו דאג לעתידנו ובשמעו על ציון גרוע, מה דאב לנו, אך הוא עודד ואמר: "יהיה טוב" כמה עודדו טילותיו, בשמעו בשורה טובה שמח בשמחתנו.

כשנפגשנו בו לראשונה היינו בתחילת כיתה ה' ואת האמת יש לומר שיראנו, תארנו לנו סיבוא מנהל שתפקידו העיקרי יהיה להעניש ולגעור והכתובת הידועה לאחר כל הפרעה תהיה - "למנהל!" עברנו בצורתא ארבע שנים תמימות גם מורנו היה, שנים שלא תשכחנה שנות לימודים טיולים וארועים חברותיים. היינו כבני סיפוחיו. עד היום איני יכולה להבין כיצד יכול אדם אחד חספיק כה רבות, לנהל בית-ספר, ללמד ולדאוג לחוגים ולמועדון ועוד. תמיד דאג לנו "מה יהיה עתידנו?"

עד בואו לבית-ספרנו היתה רק אבן פינה, שכנו במבנים ארעיים. עם בואו נבנה ביה"ס. והוא אף קבע את שמו הנפלא "מורשה".

לעולם לא אשכח כיצד לחץ מוהנו את ידינו במסיבת הסיום של כיתה ה', לחץ בחזקה מעומקא דליבא... חשנו את עצב חפרידה. בהכנסו לשיעור היה עליז על פי רוב, לעתים אמר: "יש לי בדיחה טובה לספר לכם, אך לא עתה הזמן בסוף השעור אספר..." "ועתה להוציא הספרים והמחברות"...

שעוריו היו מענינים ומגוונים, משום שלא היו העברת חומר חלמוד היבש גרידא, כי אם היו משובצים בדוגמאות מהחיים.

היום-יומיים. כשלא הבינונו משהו מיד ראה זאת בעינינו, הוא הכיר היטב את טיבו של כל תלמיד ובהתאם לכך נהג עמו.

מחנכנו הפך את ביה"ס לבית חמים ונעים. נעים היה לבוא לביה"ס ולעתים בשארנו לעזור בסידורים שונים, לא מתוך כפיה אלא מתוך רצון ורחף. חיינו בצוותא כמשפחה אחת גדולה ויחסים ידידותיים שררו בינינו לבינו. שאיפות רבות היו לו, רבות ביצע בחייו ורבות לא הספיק להגשים. הוא נפל באמצע מפעל חייו על מזבח המולדת.

אנו משתדל להמשיך בדרך שהיתווה לנו מחנכנו היקר שדאג להחדיר בנו רגש דתי, אהבת הלימוד ואחרות חברתית. תקותנו שנצליח בכך בעזרת ה'.

לנצח ישאר חרוש בלבבות כלנו.

חנה נייר

בוגרת מחזור א'

הוא היה...

משמעות עמוקה ביותר נודעת לסתי מליים נוראות אלו. זכרונות על אודות אלו שאינם עמנו עוד, שמורים בלבבות רבים מאתנו. אנו, שעוד צעירים לימים, נזכרנו לנצח, נזכור ולא נשכח את מנחלנו, מחנכנו ומעל לכל ידידנו.

היס אפשרות לתאר במליים רגשות הצפונים עמוק בלב כל אחד מאתנו? הזכרונות צפים ועולים כן מאליהם... "כן, בני" מילים אלו הוו פתיחה לתשובות רבות התועלת שנתן לתלמידיו. כבנים היו לו... כאב מסור מאד היה להם. במסגרת ביה"ס המצומצמת ניסו להקנות להם תורה, דעת וחינוך. חינוכו חרג מתחום תפקיד המורה והגיע לשלב תפקידם של ההורים. מסירותו לא ידעה גבול, אתגר לקח לו בחיים, לחנך את תלמידיו עולי הימים, לתת להם חמימות ביתית נעימה בתחום ביה"ס, ואמנם, אני כשלעצמי לא הרגשתי מעולם שהולכת אני ללמוד, להכנס למסגרת קפדנית של למודים. הלכתי בלב קל, הנה אראה את חינוכו המקדש של מחנכי, חיוך המוחק במחי יד את שרדדת יום אתמול, חיוך מלכד, מבטיח, שהנה אנו כולנו חטיבה אחת העומדת מול קביית דעת וחכמה.

כל דבר, מיוחד ויפה היה בעיניו כמתת מיוחדת משמים. ההיה דבר מלהיב יותר מאשר ספור פשוט של עגנון? כשקרא את סיפוריו, היו עיניו זוהרות בנצוץ של הנאה וספוק, וממילא נתפסנו גם אנו להתלהבות ואזי היתה הנאתו שלימה. גם נוף או מוסיקה קלסית הביאוהו לידי התלהבות. ממה לא התלהב? מכל מעשה ידיו של בורא העולם התפעל. לא חסך שבחים מתלמידיו שעה שהיו ראויים לכך, נכון היה לעמוד לצידם ופעמים רבות היה משתפם בהרהוריו.

מענינים ביותר היו שעוריו, בשעה שהיה נתון במצב רוחו הטוב, אז
השתקף במלואו אפיו האמיתי של מנהלנו. דמותו עוסדת לפני תמיד, מחייבת
וצוחקת מאושר.

איש שיחה נעים הית, בכל היה בקי; מהסטוריה ועד מוסיקה,
ממתטיקה ועד צלום, על הכל אהב לשוחח, אך פתע היה מפסיק ואומר:
"הרי צריכים ללמוד קצת, הרי אתם חייבים להיות בני-אדם..."

הלב דואב כי הוא היה..... הוא היה.....
ת.נ.צ.ב.ה.

שושנה מרגלית

מחזור א'

ה ה א ה ה ה

...כשהפרעתי בשעור, היתה המורה שולחת אותי למנהל.
הוא לא צעק עלי, ולא נתן לי ענש. הוא הוסיב אותי בחדר,
נתן לי איזה דבר לעשות או משחק לשחק בו.
הוא בכלל לא צעק...

יצחק שסון/כתה ד'

כרעם ביום בהיר קבלנו את הבשורה על מות מנהלנו שנפל במלחמת
ששת הימים. את כל זמנו הקדיש לסדור ביה"ס. קולו וצעדיו המהירים
לא יסמעו עוד במסדרון.

אנו היינו כסדה פרחים והנה באו וקספו את הפרח החשוב והיפה
ביותר והוא מנהלנו. אני זוכרת מה רבה היתה השמחה על הנצחון
שבפל בחלקנו. לאחר שבוע הגיעה הודעה כי מנהלנו נעדר, לבי ניבא
לי העות, ואמנם נתאמתה הבשורה המרה. מנהלנו משה לפני לא חזר אלינו.
תמיד אזכור את פניך, דמותך תעמוד לנגד עיני לעולם.

לאה אברטוביץ/כתה ה'

היה לי מנהל נחמד מאד. הוא דאג לכל התלמידים. לפעמים הוא
היה משמיע לנו תקליטים. והנה פרצה המלחמה, היו אזעקות, רצנו
למקלטים. אחר-כך קראו למנהל לצבא. עברו כמה ימים והמנהל לא
חזר.

לאחר כמה ימים נודע לנו שהמנהל נפל במלחמה.
כמה חבל עליו.

סמדר פורת/כתה ב'

משה לפני איננו. מנהל ביה"ס "מורשה", המחנך הדגול והמעולה, נפל חלל במלחמת ששת הימים. קשה להאמין שנפל, ששוב לא נראהו.

אדם נפלא, התנהג עם התלמידים כאילו היו בניו ועם הגדולים שבהם כאילו היו חבריו, ולעתים אף מתייעץ עמם כאילו היו שווים במעלה. היה שופח על שכם בעת ההצלחה ומנחם ומעודד בעת כשלון. מנהלנו ז"ל היה מקדיש מזמנו הפרטי להנהלת ביה"ס ולארגונו. רגילים היינו לדבר אליו בלשון "אתה", כמה כואב הדבר היום לשמוע מדברים עליו בלשון "עבר" כעל אדם שהיה ואיננו עוד.

בלחה מדוינסקי/כתה ז'

כבר עברה שנה מאז מותו האכזרי של מנהלנו הי"ד. דמותו לא נשכחה מעיני. עיניו הכחולות כשמים, נוצצות עוד לנגד עיני וקולו העבה מצלצל באזני. זוכרת אני כיצד בא לראשונה לבית הספר, איך ערך תערוכות בביה"ס ורכש מכשירים רבים למוסדנו. רבים הם הדברים שעשה מנהל ביה"ס, רבים לאין ספור. זוכרת אני כשהקים חוג מוסיקלי וקרא לקבוצת ילדים לשמוע מוסיקה קלסית קלה, והיה שורק כל מנגינה. כמה אהב את בית-הספר, כמה הסתדל לשמח את הילדים.

כך למדני במסך חמש שנים. מדוע לא יכלתי להמשיך ללמוד אצלו הלאה? שנים אלה חלפו כחלום זוהר. ... ימי הכוננות החלו. גם את מנהלנו שלחו לצבא. זה היה אחרי יום העצמאות. יותר לא ראיתי אותו. הוא נפרד לסלום מתלמידיו, ולא ידע שלא יחזור עוד. את ימי המלחמה הראשונים עבר בשלום, אולם ביום האחרון למלחמה נהרג בזחל"ם ע"י טנק מצרי. יחי זכרו ברוך לעולם.

מלכה סנפט/כתה ו'.

המנהל דאג מאד לביה"ס. אני זוכרת שכאשר בחר את הבניין החדש, הוא בא מדי פעם לראות איך מתקדמת הבניה, אם ביה"ס כבר מוכן. לפני שנה לקחו אותו למלחמה, אפילו שש הוא לא שכת אותנו. כתב לנו מכתבים ובקש שנשמור על הבריאות, שנשקף את העצים, שנלמד שוב ונהיה ילדים טובים. אהבתי אותו מאד.

רחל ברזאני/כתה ג'

המנהל - כאב היה לנו...

הוא היה גבה-קומה ויפה תואר. כשבקר אותנו בגן הילדים מצא מאד חן בעינינו. רצייתי מאד להיות בבית הספר שלו. יום אחד, פרצה המלחמה, ירדנו למקלט, אמרנו תהילים, דאגנו למורה ולמנהל. היה לי רגש שמשהו מוכרח לקרות. ביום רביעי ראיתי את המורה שרה בוכה ואז הבנו שקרה משהו למנהל, כלנו פרצנו בבכי. לכולנו כאב חלב על המנהל הטוב שעכשיו איננו ושוב לא יהיה אתנו לעולם, הרגשנו כאילו אבא שלנו הלך ולא חזר...

כשפגשתי את המנהל לראשונה מיד ראיתי שיהיה טוב וחביב ואכן צדקתי. הוא ראה אותנו, שאל לשלומנו ולשמנו, התעניין בכל דבר.

אם ילד לא הבין משהו, עזר לו. כשאחת המורות חסרה לימד את כתתה. לאחר הלימודים שחק אתנו, השמיע לנו תקליטים, הסריט לנו סרטים, ארגן סיולים. אני מאד אהבתי אותו. כשהתחילה המלחמה, התגייס לצבא. יום אחד שמענו את הבטורה המרה שמנהלנו נפל חלל. אבל כבד ירד על כולנו.

היום אנו זוכרים את עבודתו המסורה.

"יהי זכרו ברוך".

מאת: ארנה טראוביץ/כתה ד'

כמה טוב היה. דאג לכל דבר, עזר לילדים, כמו אבא היה לכולנו. איך היה משחק אתנו... הוא אהב אותנו ואנו אהבנו אותו. כשנפל - היינו עצובים מאד. אנו לא שכחנו אותו.

יואב דהרי/כתה ד'

המנהל שלנו הכיר כל אחד וספל בכל אחד. כשפרצה המלחמה המורה יצחק והמנהל התגייסו. המנהל שלח לנו מכתבים ואף אנו כתבנו לו, ואז נודע לנו שהוא נעדר וכעבור זמן הודיעו שנהרג. כלנו בכינו, היינו נורא עצובים, לא יכלנו ללמד. עד היום אני יכולה לשכח את מנהלנו הטוב.

מרים יואב/כתה ד'

עברה כמעט שנה מאז מלחמת ששת הימים טבה נפלו מאות חיילים וביניהם מנהל בית-ספרנו משה ז"ל. כלם נפלו למען מולדתנו היקרה. חבל מאד שמנהלנו נפל. כל תלמידי בית-הספר "מורקה" מצטערים מאד. הוא אהב מאד את התלמידים וגם אנחנו אהבנו אותו.

רפי קורצברג/כתה ב'

... פעם, בהפסקה, שחקנו כדורגל. פתאום נשמע הצלצול. לא מהרנו להכנס לכתה כי המשחק היה מותח. המנהל בא, העמידנו בשורה והעניש את כלנו. היום, אני מצטער ומתחרט על שהרגזנו את המנהל היקר.

אברהם ואקנין/כתה ה'

קשה לי להאמין.....

... כאשר הגיעה השמועה כי מנהלנו נפל, לא האמנתי. כל הזמן חשבתי: -הנה הוא בא, הנה הוא נכנס לביה"ס, הנה האופנוע שלו, הנה הוא אומר לכולם להכנס לתפילה --- עד היום איני מאמינה כי המנהל לא ישוב עוד.

צהלה דנון/כתה ה'

כשנכנסתי לבית-הספר היה לנו מנהל ושמו משה ופני. הוא היה מנהל טוב. הוא אהב מאד ילדים. דיבר אתם תמיד. במלחמת 6 הימים יצאו המנהל משה והמורה יצחק למלחמה. אחרי כמה ימים חזר המורה יצחק. הודיעו לנו כי משה ופני בעדר ואחר-כך הודיעו שהוא נפל. נפל במלחמה.

ניתיה טראוביץ/כתה ב'

באנו לבית-הספר שמחים ועליזים על הנצחון שנפל בחלקנו. אולם חיכינו למנהל בית-הספר משה, שישוב. יום אחד נשמעו התלחשויות שהמנהל נעדר. באותו יום התחלתי לחשוב אם זו אמת. כל בקר הייתי מסתכלת אם ה"וספה" שלו ישנה, אבל ה"וספה" לא הייתה. יום אחד הגיעה הידיעה העצובה שמשו ופני נהרג במלחמה.

שושנה אברמוביץ/כתה ב'

מנהלנו היה חביב עלינו מאד. תמיד אהב את התלמידים ותמיד היה לו מצב-רוח טוב. הוא למד אותנו מוזיקה, הסביר לנו כל דבר. אם משהו היה מפריע הוא לא היה מתרגז עליו, הוא רק הסביר לו שכך אסור להתנהג.

תמיד תמיד נזכור את מנהלנו החביב.

יהי זכרו ברוך.

אלי בניה/כתה ב'

מזועזעים וסבורי-לב קבלנו את הבסורה המרה על מות מנהלנו היקר משה לפני במלחמת ששת הימים. טוב לא נוכל לראותו ולשמע את קולו. את כל מהצו הקדיש למען בית הספר ותלמידיו. תמיד עזר לכל אדם שהיה בסצוקה. אך לפתע באמצע... נלקח מאתנו... האם לא ניסע עמו יחד לטיולים השנתיים? האם טוב לא נראנו מתניע את ה"וספה"?

הוא הלך ואיננו עוד...

גילה עמרם/כתה ז'

לראשונה פגשתי את המנהל בשנת תשכ"ב באשר בא לכהן בתפקיד המנהל. הוא היה אדם מיוחד במינו, בעל סגולות נפלאות. הוא הביא את תלמידיו והיה כאחד מהם. שמח בשמחתם והתעצב בעצבונם. יום יום היה מגיע עם ה"וספה" לביה"ס ובצעדים מהירים נכנס כאשר ברכת "בקר-טוב" בפיו. משרתו אחת היתה-להעלות את רמת בית-הספר לדרגה גבוהה. מסימתו צלחה בידיו, אולם המלחמה האכזרית ניתקה אותו ממפעלו בעודו באבנו. המלחמה שלקחה את טובי בחורינו, לקחה גם את האדם הנעלה הזה. משה לפני נפל כגבור בקרבות בסיני.

יהי זכרו ברוך.

משה פרמור/כתה ז'

מנהל בית-הספר היה נכנס כל יום בשעה 7.20. היה בא עם תיק וכובע פלדה של האופנוע שלו. תמיד קיבל אותנו "בבקר טוב" יפה ועליז. הוא היה מכבד כל איש ואיש. בגלל זה אהבנו אותו. הוא נפל במלחמת ששת הימים בביר גפגפה. חבל, הוא רצה לבנות עוד קומה לבית-ספרנו להגדיל אותו, אבל הוא נהרג.

אבנר נעים/כתה ג'

הוא נפל בקרב

המנהל אהב את כל הילדים וכולנו אהבנו אותו בגלל שהיה טוב ותמיד
שמח. אני זוכרת, כאשר באתי לבית-הספר, היה קורא לי מדי פעם בחיבה:
"שלום אוחנה הקטנה".
יום אחד התגייס לצבא ולא חזר יותר.
חבל.....

דודית אוחנה/כתה ג'

אני אהבתי את המנהל כי הוא עשה לנו דברים יפים וחיבב את הילדים.
הוא הקים בית ספר חדש בסבילנו, ולמד אותנו מוזיקה. במלחמה, הוא נסע
בתוך זחל"ם לביר-גפגפה. פתאום ירו עליהם פגזים, כלם נהרגו, רק הנהג
נצל, את כלם קברו וגם מנהלנו האהוב בתוכם.

אבינועם מעודד/כתה ג'

כששמענו שמנהלנו נפל בקרב, לא יכלנו להתאפק. כולנו פרצנו בבכי.
כמה יפה היה המנהל, שערך שחור ומתולתל, קומתו גבוהה, עיניו
בהירות וטובות.
אני זוכר איך היינו מקשיבים לטרטור ה"וספה" שלו. כאשר הופיע,
לא גרענו ממנו עינינו.
אך מנהלנו נפל בקרב, יותר לא נוסף לראות פניו.

חיים עמוס/כתה ה'

מדי יום ביומו שמענו טרטור קטנוע.
ידענו— המנהל הגיע לביה"ס. ... ביום עצוב אחד פרצה המלחמה—
ומאז ... שוב איננו שומעים את טרטור הקטנוע שלו.
המנהל הלך מאתנו ולא שב.....

סוזאן נקש/כתה ה'

חמש שנים עברו כחלום מאז בא המנהל משה ופני. בזכותו עלתה רמת
הלמודים בבית-הספר, בזכותו נבנה בנין יפה.

בשעורינו אתו היה מדגים יפה, מלמד בשיטות חדשות ומענינות.

מחוץ למסגרת הלמודים לא יכלנו לתאר שמנהל מתנהג כך עם הילדים,

כחבר ממש. שילינו אתו הוו חוייה גדולה מאד.

לאחר יום העצמאות ה-19 למדינת ישראל, ראינוהו פעם אחרונה ואח"כ

גויים לתמיד ולא שב. במכתביו לביה"ס דאג לסדור הלמודים ולדברים

הפעוטים ביותר, בגלל מסירותו הרבה.

ביום השלישי למלחמת ששת-הימים נהרג בביר-גפגפה", והוא בן 31,

הי"ד.

אבי בייר/כתה ז'

אנו אהבנו את מנהל בית ספרנו.

הוא היה טוב אלינו. לא נתן לנו עונש. זוכרת אני במיוחד את הספור

על ה"ענק" שהוא ספר לנו.

בשנה שעברה היתה מלחמה, והמנהל גם הוא יצא לצבא. בגמר המלחמה אמרו

שהוא בעדר, אח"כ הודיעו לנו שהוא מת. בכינו על המנהל היקר שאבד לנו.

גכסיו יקראו את בית-ספרנו על שמו "מורשת משה".

דרורה עמוס/כתה ג'

השעור האחרון

...היה זה יום ששי, כחודש לפני המלחמה, בערך שעור חשבון עם המנהל. השעור החל: הוא החזיר לתלמידים את העבודות בחשבון אשר נתן בשיעור הקודם. המנהל חשד בי ובחברתי על כתיבת העבודה בכתה. המנהל אמר שיביא את העבודות ביום ראשון ועברנו לנושא אחר. בשעור השתתפו כל התלמידים כי מאד אהבו שעור זה ובעיקר כשהמנהל לימד. השעור עבר במהירות, אפילו לא הרגשתי איך שחלף הזמן. סגרנו את הילקושים, והפכנו את הכסאות. אמרנו "שבת שלום" ויצאנו.

המנהל עלה על ה"וספה" ונסע _____
 מה שקרה לאחר מכן זאת יודעים כולנו. המלחמה החלה וצ.ה.ל נחל בצחון כביר על אויבנו, אך גם לקח מאתנו את האישיות הנעלה.

יהי זכרו ברוך לעד.
 אמן!

רות ברגיג/כתה ז'

זה אירע ביום ששי בשעור אלגברה, האהוב עלינו ביותר. המנהל נכנס לכתה ובידו התיק השחור. הילדים קמו. המנהל אמר: "שבנו ילדים: השעור החל. המנהל לימד ברגש ובקפדנות גמורה. כאשר צלצל הפעמון הפכנו את הכסאות, השעור הסתיים. "שבת-שלום!" - אמר לנו. פסיעותיו המהירות האחרונות הדהדו באזנינו.

כשבידו התיק, עזב המנהל את שטח בית-הספר. ניגש להתניע את האופנוע, נופף בידו לשלום ונסע.

יותר לא ראינו אותו _____ ביום ראשון שמענו כי המנהל הלך לצבא. שוב חלף שבוע, ואנו עדיין עומדים ומחכים לבואו, אך הוא לא חזר...

לאה פינבלס/כתה ז'

ח ב ר י ר מ ס פ ר י ם

הוא בא אלינו בסערה והלך מעמנו בקול דטטה דקה. יסבנו בגינה שליד ביה"ס הישן; זו היתה ישיבה ראשונה להכרות עם המנהל החדש. פתאום הוא הופיע. דילג על עצים וקפץ על גדרות. לבושו היה בתאקי כי זה עתה שוחרר משרות מלואים.

כבואו, כן היתה עבודתו תמיד בסערה, שופע חיים ומלא מרץ. נגש לעבודה והקים ביה"ס מלא-כלום, מספר צריפים מפוזרים היו וכמה מבנים. הוא התרוצץ ללא הרף עד אשר השיג את מבוקסו - בניין לביה"ס. ב"ה, הבניין הוקם, אך עדיין לא היה בו הרבה. בריצותיו ושקידתו שלא ידעו לאות הקים ספריה, רכש מכשירי שבע והנדסה ומפות למכביר. בקשתיו תמיד: "הבה נרשם לספריה הפדגוגית, שם אפשר לשאול מוצגים טובים", הוא בשלנו: "רשמי את כל הדרוש, תוך יום יומיים יותן לך, אני שואף שבי"ס-ספרנו לא יחסר דבר, את זקוקה לצפור מסויימת? בבקשה, דרוש לך ספר? ברצון רב, רשמי הכל ויומצא לך.

הוא הפיח רוח חיים בביה"ס, הוא היה הרוח החיה בחדר המורים. תמיד היה לו מה לומר, כשראה מורה עצובה, הפציר בה: "תני חיוך, אל תהמי עצובה!"

מה נעים היה לשמוע את בקרתו על ספרים שקרא, על שיר ששמע, על סרטים, על תיאטרונים בהם בקר. כשספר על תיאטרון, היית מוכרח ללכת לראות זאת כמו עיניך.

תמיד דירבן אותנו להביא את ילדינו לביה"ס. הביאו אותם - אמר. "אני אצלם אותם". כולנו הבאנו את הילדים, והוא צילם אותם בהנאה, כי כל דבר שעשה, הוא עשה בכל הלב ובכל המרץ, כל דבר הוא אהב בכל נימי נפשו. כמה אהב לצלם, כמה התפאר בתצלומיו, "ראי"-אמר - "איך צילמתי" והושיט לנו סידרת צלומים. "יש היום סרט בביה"ס" - הכריז - "הביאו את ילדיכם, בואו-בואו", באנו ונהנינו.

ועתה נדם קולו. הוא הלך מעמנו. השאיר אותנו לבד כל ימי המערכה. לכלם חידנו ולו - כלל לא, היינו בטוחים שיחזור, רבות היה לנו לספר לו, על ילד זה ועל בעיה זו, אך משה לא חזר, הוא השאיר אותנו בכאב צורב, כאב שחדר עמוק עמוק ללבותינו והקים לו שם מצבת עד. יהי זכרו ברוך.

המורה / שרה ג'

...נדמה, רק אתמול חזינו בו, ניצב בפני תלמידי ביה"ס, מוריו ועובדיו, זמיר, נאה מאד, מספר בדחילו בגבורת הנופלים לתקומת ישראל. יום הזכרון לחללי מלחמת ישראל היה זה, נאווו בפלא היה, חדור נאהבה איך קץ לקדושים שחרפו נפשם.

אותה סעה לא ידענו עדיין כי צרינו נערכים לממש מזימתם הנושנה - הכחדת ישראל - ומסה העומד מולנו, מלא בעורים, יצטרף לשרשרת המאורות שסללו דרכה של מדינתנו לפדות.

בבקר של יום קיץ סטוף שמש, כשקטנועו לא נראה ליד שער ביה"ס, ידענו כי גם מסה בקרא לדגל.

במכתבו הראסון שהגיענו בימי הכוננות, כתב בין הסאר: "ולתלמידים אמרי - מילמדו היטב, כי לבטחון הארץ שני צדדים: האחד הנו הבטחון הצבאי והשני הוא רכישת הדעת במסגרת בתי-הספר. אני הייתי מעדיף ללמד אותם ולסכול טרדותיהם, על גבי תעסוקתי הנוכחית.

ועוד: "אנא, השקו העצים הרכים בחצר ביה"ס" בכל מכתב חזר על בקשתו זו. אחר, מדוע אין עונים על מכתביו, ככה הוא לדעת על הנעשה בביה"ס, איך מצב הרוח של הילדים, נתן הנחיות לירידה למקלט, לעריכת חגיגות "שבועות". רק לאחר פותו הבינונו סמכתבינו לא הגיעו עדיו. הסכתבים חזרו לביה"ס מיותמים, כשעל גבי המעטפה שני קווים מצולבים...

גם בהיותו "אי שם" חרד לנעשה בביה"ס, בו ראה מפעל חייו. ההוראה היתה לו יעוד, לא מקצוע בלבד, ללא לאות שרה, יגע להחדרת שיטות לימוד חדישות, להגברת רמת הלמודים, תשומת לב מיוחדת הקדיש לצד התרבותי בעריכת קורסים לספרות, דרמה ומוסיקה. תמיד היה בתנועה, לא נח לדקה, כאילו חס שזמנו קצר ועליו להספיק כה הרבה. כל ימותו שפעה אהבת הבהיות. מסירות ללא די היתה בו לסוככים אותו. למשפחתו, רעייתו וילדיו. בתלמידיו התעניין באופן אישי. הכיר בעיותיהם המספחתיות לעומקן ושאל לעזור ככל שיכל. כשאחד מאבות תלמידיו עמד בפני בתוח קשה, לא מצא מרגוע לבפשו עד שניגש לבית-החולים ותרם לו מדמו, אף בקס מאחרים שיעשו זאת. לנו, לצוות המורים והעובדים היה רע, מודה ב"ישר כח" ובחיוך מתרונן על העבודה שעשינו בתוקף תפקידנו.

- ככל שמתרחקים אנו מאותם ימים נוראים, בהם ניחתה עלינו המהלומה הכבדה מנסוא, כן הולכת דמותו ומתבהרת יותר ויותר. לעתים נדמה לי כי שומעת אני פעמיו החפוזים ועוד מעט יכנס מבעד לבלת, יחייך חיוכו המוכר בעיניו הנוגות. רק כעת אני מבינה את מסמעות המלה "נקסף". היה אדם שופע חיות, שאיפות, לפתע- איבנו! ציפינו לו אחרי נצחוננו האדיר, ייחלנו לרגע בו ישוב. וצינו לשמוע על חיותיו, דעותיו, לספר לו המון, - אפילו "שלום"

לא הספיק להגיד לפני לכתו ללא טוב.

בית-ספר "מורשה" על שמו יקרא "מורשת משה", דורות רבים של ילדים שלא גדעו מלחמות, יתמות ושכול יתחנכו ברוח מורשתו הגדולה שהנחיל בחייו ובמותו, אהבה ללא גבול לעם ישראל, למענו הקריב חייו הצעירים.

יהי זכרו ברוך לעולמי עד.

מזכירת ביה"ס/כרמלה ד.

ימי חרדה ואימים היו לכלנו אותם ימים שלאחר המלחמה. לבנו לא עלץ על נצחוננו במערכה. לא יכלנו לסמח ולעלז עם כל העם. מלה סתמית אחת, מלאה באותם ימים את עולמנו: "נעדר". משה, המנהל - נעדר. הילדים לא הבינו פירושה של המלה. אנו, הסבוגרים, לא רצינו להבינה; ניסינו להתחמק ממנה, אך היא רדפה אותנו בכל מקום.

הורי התלמידים מלאו את מסדרונות בית-הספר ושאלו בלחש:

-זה נכון?

-ופתאום - בסורה!! - הוא חי!!

חידל אחד ספר "ראה" אותו ביום שסי, אי-סם בסיני, קונה ידן לכבוד סבת.

שוב כחולים היו השמים, טוב זרחה לנו השמש --- דמיונו הרקיע שחקים. כל אחד חשב בלבו כיצד יקבל פניו של המנהל בסובו. אני זוכרת, איך ראיתי אז בחלומי את כל התלמידים, המורים וההורים רצים לקראת המנהל, מקיפים אותו, מחבקים אותו וקומתו הגבוהה מתנשאת מעל כלם, וחיוכו הביטני כאילו מתנצל ושואל: -אבל למה, וכי מה עשיתי?

-אך, לא זכינו לראות את חלומי מתגשם, הספור שספר ~~החלום~~, ספור בדים היה, להרגיע את אסת המנהל חפץ. הוא ידע כבר אז את האמת, לנו היא נודעה כעבור ימים רבים.

באותם ימים, נדמו קולות הסיר והצחוק מבית-ספרנו, באותם ימים לסדנו כסעינינו יבשות אך לבנו בוכה.

- סנה חלפה מאז. ---

קולו הרועם עדיין מהדהד באזנינו, צעדיו החפוזים חולפים ביעף על פנינו, פניו נבטים מתוך המסגרת השחורה, והוא מחייך בעצב...

שוב ושוב עולה זכרו.

באוטובוס; בבית - כשהראש נסען על החלון וחולם, או כשהרדיו מנגן
סיר עזוב.

בכתה - מול פני הילדים,

כשאנו נמצאים לבד, או עם כולם, פתאום - הוא נתפס בנו ואינו מרפה.
מי כמוהו אהב את החיים, רצה בחיים, ודוקא ממנו - נלקחו -
דוממים עומדים אנו ובוכים - ואין נחומים.

המורה / סרה ב.

... ימים מועטים בלבד חלפו מאז אותו מעמד מכאיב של העברת חללי
צ.ה.ל. מ"בארי" למקום מנוחתם האחרון. אז, עת הורד הארון, עת נסתם
הגולל, צפה ועלתה בזכרוני דמותו של משה ז"ל כפי שהכרתיו בעודו
בחיים.

היו לו פנים ערניים וחייכניים שהסתיימו בסנטר תקיף ובוטח.
אכן, עם כל עליזותו והתבדחותו, ידע הוא לעמוד על שלו ולתבוע
את המגיע. לא למען עצמו ותועלתו הפרטית עשה זאת, כי אם למען
ביה"ס.

ביסה הוא בכל צורה שחיא לפתח את בית ספרו ולהעלרת את
רמתו. "סחט" כספים ממקורות שונים והיה אורח קבוע בביתי,
כשתמיד מסאלה אחת בפיו: להסיג ולגזיז כספים עבור קניית מכשירים
שונים הנחוצים להרחבת הידע בביה"ס. לא יכלתי לסרב לנוכח
בקשותיו אלו שהתלוו בחיוכים ובדבקות למטרה.

ואכן, בטא עמלו פרי, ביה"ס התפתח למופת ודמות המנהל
הקוקה בזכרון תלמידיו אשר זמן רב לא ישכחוהו.

לשמחתי נתקבלה ההצעה לקרא לביה"ס על שם משה ז"ל.
אדם שעמל כה רבות למען ביה"ס, מן הראוי שימשש פרי עמלו
שה נר וזכרון לפעליו הרבים.

בראותנו את ביה"ס, בעלה נא את זכרו, כאדם שחיוו ומותו
היו קודם למלחמה עבור הזולת.

יו"ר ועד ההורים/מ. צויק.

מה עמוק הכאב, מה צר
לם בקברו הרענן נח -
הוא יקירנו אשר נלקח.

ואם אעלה מחביון נסתר
פעל נסגב אשר יצר -
נתיב זרוע אור הותיר,
ילכו בו תלמידיו תמיד.
לם בית ספרו, זוקף מבט
סוד הוא הוגה על מיסד אחד.
קול יסמע מכתליו לוחסידם,
י קום דור סמך בגאון נוטאיים.

המורה/אסתר ב.

